

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КІРОВОГРАДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра «Економіка праці та менеджмент»

“МЕНЕДЖМЕНТ”

**Методичні вказівки до вивчення курсу для підготовки
фахівців з напрямку «Менеджмент»**

галузь знань 0306 «Менеджмент і адміністрування»
(шифр та найменування галузі знань)

напрямок підготовки 6.030601 «Менеджмент»
(код та напрям підготовки бакалаврів)

факультет економіки та менеджменту
(назва інституту, факультету, відділення)

Курс навчання: третій.

Затверджено на засіданні кафедри
«Економіка праці та менеджмент»,
Протокол № 2 від 20 . 10 .2014 р.,
Протокол НМР КНТУ №   НМР
від   .   .2014 р.

Менеджмент: методичні вказівки до вивчення курсу для підготовки фахівців з напрямку 6.030601 - менеджмент денної та заочної форм навчання / Укл. Петренко М.М., Корнєєва Т.С. – Кіровоград: КНТУ, 2014. – 33 с.

Рецензенти – доктор економічних наук, професор Левченко О.М.;
кандидат економічних наук, доцент Сторожук О.В.

Методичні вказівки визначають мету, завдання, тематику, організаційні аспекти до вивчення курсу для підготовки фахівців з напрямку 6.030601 "Менеджмент".

Укладачі:

М.М. Петренко – к.т.н., професор кафедри „Економіка праці та менеджмент”,
Т.С. Корнєєва – ас. кафедри „Економіка праці та менеджмент”,

Відповідальний за випуск – д.е.н., проф. Л.М. Фільштейн

ЗМІСТ

1. Мета і завдання навчальної дисципліни	4
2. Опис навчальної дисципліни	6
3. Методика викладання, форми й методи навчання	7
4. Програма навчальної дисципліни	9
5. Теми та плани лекційних занять	14
6. Теми та плани семінарських (практичних) занять	20
7. Самостійна робота	25
8. Індивідуальна робота	26
9. Загальний перелік питань до екзамену	27
10. Методи навчання та контролю	30
11. Рекомендована література	31

1. Мета і завдання навчальної дисципліни

Предмет курсу: є загальні закономірності, принципи, функції, методи формування та функціонування системи управління організацією, що призводить до ефективності управління.

Міждисциплінарні зв'язки: після вивчення таких нормативних дисциплін як “Основи економічної теорії”, “Макроекономіка”, “Мікроекономіка”, “Соціологія”, і є підґрунтям для вивчення дисципліни “Менеджмент”, а також пов'язана з дисциплінами, які характеризують об'єкт управління або окремі його функції – економічні, фінансові, облікові та юридичні дисципліни, а саме «Теорія організації», «Операційний менеджмент», «Економіка і фінанси підприємства», «Облік і аудит», «Право», «Маркетинг».

Мета курсу: формування у майбутніх менеджерів системи базових знань у сфері менеджменту, сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь та навичок аналізу процесів і явищ, які протікають в організації та прийняття адекватних управлінських рішень.

Завданням вивчення дисципліни є: теоретична підготовка студентів з питань:

- сутності основних понять і категорій менеджменту та управління;
- принципів та функцій менеджменту;
- системи методів управління;
- змісту процесів та технології управління;
- основ планування, здійснення мотивування та контролювання;
- організації взаємодії та повноважень;
- прийняття рішень у менеджменті;
- інформаційного забезпечення процесу управління;
- керівництва та лідерства, стилів управління;
- етики і відповідальності у менеджменті;
- ефективності управління.

В результаті вивчення навчальної дисципліни “Менеджмент” студенти повинні **знати:**

- ✓ сфери, види та функції менеджменту;
- ✓ класичні теорії та підходи в менеджменті, сучасні напрямки теорії менеджменту;
- ✓ сучасну парадигму менеджменту;
- ✓ види організацій, цілі їх діяльності та критерії успіху, характеристики організацій;
- ✓ професійні та психологічні вимоги до менеджерів;
- ✓ рівні управління в організації;
- ✓ ролі менеджера в організації та його здібності;
- ✓ етапи прийняття управлінських рішень;
- ✓ сутність та зміст комунікаційного процесу;
- ✓ сутність планування та основні елементи системи планування;

- ✓ сутність мотивації, процесуальні та змістовні теорії мотивації;
- ✓ інструменти управлінського контролю;
- ✓ стилі управління;
- ✓ психологічні аспекти управлінської діяльності;
- ✓ критерії ефективності організації.

вміти (сформувати та розвинути компетенції):

управлінська компетенція:

- ✓ визначати загальні та конкретні функції менеджменту в організації;
- ✓ визначати етапи прийняття раціональних рішень та враховувати фактори впливу під час вирішення організаційних проблем;
- ✓ застосовувати аналітичні, статистичні, теоретико-ігрові методи прийняття рішень;
- ✓ застосовувати ефективні управлінські дії в організації;
- ✓ здійснювати аналіз та оцінку зовнішнього середовища в організації;
- ✓ володіти методами управлінського контролю поведінки робітників;
- ✓ використовувати теорії та концепції лідерства під час здійснення управлінського впливу;
- ✓ здійснювати оцінку організаційної ефективності;
- ✓ визначати результативність та ефективність менеджменту.

Комунікаційна компетенція:

- ✓ використовувати засоби вдосконалення організаційних комунікацій;
- ✓ формувати стратегії підвищення ефективності комунікацій в організації;
- ✓ вести конструктивні переговори;
- ✓ використовувати техніки швидкого встановлення ділового контакту;
- ✓ управляти комунікативною компетентністю персоналу організації при проведенні переговорів, ділових зустрічей та презентацій;

інтерактивна компетенція:

- ✓ встановлювати ефективний зворотний зв'язок;
- ✓ використовувати методи оцінки виконавців;
- ✓ володіти стратегіями взаємодії з особами, організовувати командну роботу;
- ✓ управляти міжособистісними та діловими конфліктами;

Результатом вивчення дисципліни є спроможність студентів з'ясувати причинно-наслідкові зв'язки в організаціях, аналізувати й узагальнювати матеріал у певній системі, порівнювати факти на основі здобутих з різних джерел знань; робити посильний внесок в гармонізацію людських відносин; налагоджувати ефективні комунікації у процесі управління; розробляти технології з прийняття та реалізації управлінських рішень; структурувати завдання відповідно до чисельності та кваліфікації виконавців, визначити черговість робіт, розраховувати термін їх виконання; з урахуванням ділових та особистісних рис добирати виконавців, розподіляти завдання; здійснювати делегування; визначати та оцінювати ефективність менеджменту.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>0306 «Менеджмент і адміністрування»</u> (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки <u>6.030601 «Менеджмент»</u> (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): <u>бакалаври з менеджменту, менеджер - адміністратор</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>реферат</u> (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 108		5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	36 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		36 год.	96 год.
		Вид контролю:	
екзамен	контрольна робота, екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 2

для заочної форми навчання – 0,13

3. Методика викладання, форми й методи навчання

У процесі семінарських занять та виконання модульних контрольних робіт передбачається практичне закріплення студентами теоретичних знань, одержаних у ході лекцій та самостійного вивчення.

Семінарські заняття мають проходити у формі доповідей з наступною предметною дискусією щодо закономірностей, принципів, функцій, методів формування та функціонування і розвитку системи управління організацією.

При викладанні дисципліни передбачено застосування активних і інтерактивних методів навчання – ділових ігор, тренінгів, семінарів в активній формі, розгляд кейсів. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але і високою ефективністю учбового процесу, який виявляється в: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; виробленню здатності ухвалювати самостійні рішення; виробленню здібності до колективних рішень; виробленню здібності до соціальної інтеграції; придбанні навичок вирішення конфліктів; розвитку здібностей до компромісів.

Таблиця 1

Методики активізації процесу навчання у викладанні дисципліни

Методика активізації	Вид заняття, де застосовується
1	2
Проблемні лекції – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, проте лектор сам відповідає на них, не чекаючи відповідей студентів. Система питань в ході лекції відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.	Викладання лекційного матеріалу за темами.
Банки візуального супроводження – сприяють активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності.	Використовуються при викладанні лекційного матеріалу.
Робота в малих групах – використовується з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і певними своїми якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.	Проведення практичних занять за темами: Модуль 1. Теми: 1, 6, 7. Модуль 2. Теми: 8, 10, 11, 12, 14.
Семінари-дискусії – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють	Проведення семінарських занять

вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.	
Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.	Проведення практичних занять за темами: Модуль 1. Теми: 4, 5, 7. Модуль 2. Теми: 10, 11, 12, 13.
Мозкові атаки – це метод розв’язання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Сутність його полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.	Проведення практичного заняття за темою 8 (модуль 2)
Ознайомлювальні або початкові ігри – частіше за все застосовуються на початку занять для створення робочої атмосфери, «настройки» учасників на групову роботу.	Проведення перших практичних занять
Презентації – виступи перед аудиторією – використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, або презентації нових товарів і послуг.	Презентація результатів розгляду кейсів на практичних заняттях за темами.
Дидактичні ігри – метод імітації (наслідування, відображення) прийняття управлінських рішень в різноманітних ситуаціях шляхом гри (програвання, розігрування) за правилами, що вже вироблені або виробляються самими учасниками, який реалізується через самостійне вирішення студентами поставленої проблеми за умови недостатності необхідних знань, коли вони змушені самостійно опановувати новий зміст або шукати нові зв’язки в уже засвоєному матеріалі.	Модуль 1. Теми: 3, 4, 6. Модуль 2. Теми: 9, 11, 12, 13, 14.
Рольові ігри (інсценізації) – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій.	Проведення практичного заняття за темою 11 (модуль 2).
Модерація – це метод, який допомагає групам розглядати теми, проблеми, задачі зосереджуючись на змісті цілеспрямовано і ефективно при самостійній участі кожного у вільній колегіальній атмосфері. Модерація як спосіб проведення обговорення, швидко призводить до конкретних результатів, дає можливість всім присутнім брати участь в процесі вироблення рішень, відчуваючи при цьому свою повну відповідальність за результат.	Проведення практичного заняття за темою 3 (модуль 1).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 годин/3 кредита ECTS.

За основу робочої програми навчальної дисципліни «Менеджмент» взято програму розроблену Київським національним торговельно-економічним університетом та Національним університетом «Львівська політехніка».

4. Програма навчальної дисципліни

З самого початку вивчення дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з програмою дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання навчальної роботи.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни «Менеджмент» складається з трьох змістових модулів.

Змістовий модуль 1. Методологічні основи та ключові положення сучасного менеджменту. Елементи процесу управління.

Тема 1. Сутність, роль та методологічні основи менеджменту.

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Система відносин в організації як предмет вивчення менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління. Методи досліджень: діалектичний, конкретно-історичний, системний підхід; моделювання: вербальне, фізичне, аналогове, математичне; науковий, експертний, соціологічні методи: анкетування, інтерв'ювання, тестування. Місце дисципліни в системі загальноосвітніх і професійно орієнтованих дисциплін. Актуальність та практична спрямованість дисципліни, її структура і послідовність вивчення.

Тема 2. Історія розвитку менеджменту.

Передумови виникнення науки управління. Існуючі парадигми менеджменту. Класичні та неокласичні теорії менеджменту. Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Тема 3. Закони, закономірності та принципи менеджменту.

Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід. Закони і закономірності менеджменту. Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації. Класифікація принципів менеджменту. Взаємозв'язок між принципами менеджменту.

Тема 4. Функції та методи менеджменту.

Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як види управлінської діяльності. Особливості формування функцій менеджменту. Класифікація і характеристика функцій менеджменту. Загальні (основні), конкретні (спеціальні)

функції менеджменту. Динамічний взаємозв'язок конкретний і загальних функцій. Механізм реалізації конкретних функцій менеджменту на засадах використання загальних. Сутність та класифікація методів менеджменту. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту. Соціально-психологічні методи менеджменту. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.

Тема 5. Процес управління.

Процес управління як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту. Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення. Управлінський цикл. Управлінські процедури: цільовизначення, інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вибір варіанту дій, реалізація рішення, зворотний зв'язок. Особливості процесу управління: безперервність, нерівномірність, циклічність, послідовність, надійність. Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Класифікація управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень. Моделі прийняття управлінських рішень. Взаємозалежність рішень. Підходи до прийняття рішень. Різновиди технологій прийняття рішень. Якість управлінських рішень. Класифікація методів обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

Змістовий модуль 2. Функції менеджменту: планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання.

Тема 6. Планування як загальна функція менеджменту.

Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв'язок. Основні елементи системи планування. Етапи процесу планування. Політика, правила процедури. Класифікація цілей організації. Процес постановки цілей.

Тема 7. Організування як загальна функція менеджменту.

Сутність функції організування та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності. Повноваження, обов'язки, відповідальність. Процес делегування повноважень і відповідальності. Типи повноважень: лінійні, функціональні. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління. Скалярний процес. Вертикальна координація: прямий контроль, стандартизація. Горизонтальна координація: взаємні комунікації, тимчасові робочі групи, комісії. Департаменталізація. Взаємодія структур організації.

Тема 8. Мотивування як загальна функція менеджменту.

Значення людського фактора в управлінні організацією. Психологічні та фізіологічні особливості працівника. Поняття мотивування. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і винагород працівника в процесі мотивування. Теорії і моделі процесів мотивування: змістовний і процесний підходи. Зіставлення теорій мотивування. Засоби мотиваційного впливу. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

Тема 9. Контролювання як загальна функція менеджменту.

Поняття контролювання та його місце в системі управління. Принципи і цілі функції контролювання. Етапи процесу контролювання: формування стандартів вимірювання, порівняння фактичного виконання зі стандартами, оцінка та регулювання. Модель процесу контролювання. Процес контролювання. Зворотний зв'язок під час контролю. Види управлінського контролювання.

Тема 10. Регулювання як загальна функція менеджменту.

Поняття регулювання та його місце в системі управління. Види регулювання. Етапи процесу регулювання.

Змістовий модуль 3. Забезпечення ефективності управління організацією.

Тема 11. Інформація і комунікації в менеджменті.

Інформація, її види та роль в менеджменті. Носії інформації. Класифікація інформації. Вимоги, що висуваються до інформації. Поняття і характеристика комунікацій. Різновиди «внутрішніх» та «зовнішніх» комунікацій. Перешкоди в комунікаціях. Зворотний зв'язок в процесі комунікації. Засоби комунікацій, їх переваги та недоліки. Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу. Моделі комунікаційного процесу. Організація комунікаційного процесу. Комунікаційні переваги.

Тема 12. Керівництво та лідерство.

Поняття та загальна характеристика керівництва. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Адаптивне керівництво. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Поняття стилю керування та континууму стилів керування. Характеристика та класифікація стилів керування. Фактори та передумови формування стилів керівництва. Критерії оцінки стилю менеджера.

Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

Тема 13. Ефективність менеджменту.

Видова класифікація ефективності організації: індивідуальна, групова, загально-організаційна. Особливості оцінки різновидів ефективності. Концепції визначення ефективності менеджменту в організації. Підходи до оцінки ефективності менеджменту в організації. Економічна, організаційна та соціальна ефективність менеджменту. Системи показників економічної, організаційної та соціальної ефективності менеджменту, їх склад і методи визначення. Напрями підвищення ефективності управління організацією. Сутність та різновиди відповідальності та етики у менеджменті. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації. Сутність та значення соціальної поведінки менеджменту. Культура менеджменту.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Методологічні основи та ключові положення сучасного менеджменту. Елементи процесу управління.												
Тема 1. Сутність, роль та методологічні основи менеджменту.	6	2	2			2		2				6
Тема 2. Історія розвитку менеджменту.	6	2	2			2						6
Тема 3. Закони, закономірності та принципи менеджменту.	6	2	2			2		2				6
Тема 4. Функції та методи менеджменту.	12	4	4			4		2	2			6
Тема 5. Процес управління.	12	4	4			4						8
Разом за змістовим модулем 1	42	14	14			14		6	2			32

Змістовий модуль 2. Функції менеджменту: планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання.												
Тема 6. Планування як загальна функція менеджменту.	6	2	2			2						8
Тема 7. Організування як загальна функція менеджменту.	6	2	2			2						8
Тема 8. Мотивування як загальна функція менеджменту.	6	2	2			2						8
Тема 9. Контролювання як загальна функція менеджменту.	6	2	2			2						8
Тема 10. Регулювання як загальна функція менеджменту.	6	2	2			2						8
Разом за змістовим модулем 2	30	10	10			10						40
Змістовий модуль 3. Забезпечення ефективності управління організацією.												
Тема 11. Інформація і комунікації в менеджменті.	12	4	4			4						8
Тема 12. Керівництво та лідерство.	12	4	4			4						8
Тема 13. Ефективність менеджменту.	12	4	4			4		2	2			8
Разом за змістовим модулем 3	36	12	12			12		2	2			24
Усього годин	108	36	36			36	12	8	4			96

5. Теми та плани лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Змістовий модуль 1. Методологічні основи та ключові положення сучасного менеджменту. Елементи процесу управління.	
2	Тема 1. Сутність, роль та методологічні основи менеджменту.	2
3	Тема 2. Історія розвитку менеджменту.	2
4	Тема 3. Закони, закономірності та принципи менеджменту.	2
5	Тема 4. Функції та методи менеджменту.	4
6	Тема 5. Процес управління.	4
7	Разом за змістовим модулем 1	14
8	Змістовий модуль 2. Функції менеджменту: планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання.	
9	Тема 6. Планування як загальна функція менеджменту.	2
10	Тема 7. Організування як загальна функція менеджменту.	2
11	Тема 8. Мотивування як загальна функція менеджменту.	2
12	Тема 9. Контролювання як загальна функція менеджменту.	2
13	Тема 10. Регулювання як загальна функція менеджменту.	2
14	Разом за змістовим модулем 2	10
15	Змістовий модуль 3. Забезпечення ефективності управління організацією.	
16	Тема 11. Інформація і комунікації в менеджменті.	4
17	Тема 12. Керівництво та лідерство.	4
18	Тема 13. Ефективність менеджменту.	4
19	Разом за змістовим модулем 3	12
20	Разом	36

Лекція 1. Сутність, роль та методологічні основи менеджменту.

План лекції:

1. Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності.
2. Система відносин в організації як предмет вивчення менеджменту.
3. Менеджмент як система наукових знань.
4. Менеджмент як мистецтво управління.
5. Методи досліджень: діалектичний, конкретно-історичний, системний підхід; моделювання: вербальне, фізичне, аналогове, математичне; науковий, експертний, соціологічні методи: анкетування, інтерв'ювання, тестування.
6. Місце дисципліни в системі загальноосвітніх і професійно орієнтованих дисциплін.

7. Актуальність та практична спрямованість дисципліни, її структура і послідовність вивчення.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Лекція 2. Історія розвитку менеджменту.

План лекції:

1. Передумови виникнення науки управління.
2. Існуючі парадигми менеджменту.
3. Класичні та неокласичні теорії менеджменту.
4. Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Лекція 3. Закони, закономірності та принципи менеджменту.

План лекції:

1. Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід.
2. Закони і закономірності менеджменту.
3. Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації.
4. Класифікація принципів менеджменту та взаємозв'язок між ними.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Лекція 4. Функції та методи менеджменту.

План лекції:

1. Поняття функцій менеджменту.
2. Функції менеджменту як види управлінської діяльності.
3. Особливості формування функцій менеджменту.
4. Класифікація і характеристика функцій менеджменту. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту.
5. Динамічний взаємозв'язок конкретних і загальних функцій. Механізм реалізації конкретних функцій менеджменту на засадах використання загальних.
6. Сутність та класифікація методів менеджменту.
7. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану.
8. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту.
9. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту. Соціально-психологічні методи менеджменту.
10. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Лекція 5. Процес управління.

План лекції:

1. Процес управління як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту.
2. Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення.
3. Управлінський цикл та управлінські процедури: цілевизначення, інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вибір варіанту дій, реалізація рішення, зворотний зв'язок.
4. Особливості процесу управління: безперервність, нерівномірність, циклічність, послідовність, надійність.
5. Управлінське рішення як результат управлінської діяльності.
6. Класифікація управлінських рішень.
7. Умови та фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень.
8. Підходи та моделі прийняття управлінських рішень.
9. Взаємозалежність рішень.
10. Різновиди технологій прийняття рішень.
11. Якість управлінських рішень.
12. Класифікація методів обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Лекція 6. Планування як загальна функція менеджменту.

План лекції:

1. Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв'язок.
2. Основні елементи системи планування.
3. Етапи процесу планування. Політика, правила процедури.
4. Класифікація цілей організації.
5. Процес постановки цілей.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Лекція 7. Організування як загальна функція менеджменту.

План лекції:

1. Сутність функції організування та її місце в системі управління.
2. Поняття та складові організаційної діяльності.
3. Повноваження, обов'язки, відповідальність. Процес делегування повноважень і відповідальності.
4. Типи повноважень: лінійні, функціональні. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління.

5. Скалярний процес. Вертикальна координація: прямий контроль, стандартизація. Горизонтальна координація: взаємні комунікації, тимчасові робочі групи, комісії. Департаменталізація.

6. Взаємодія структур організації.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Лекція 8. Мотивування як загальна функція менеджменту.

План лекції:

1. Значення людського фактора в управлінні організацією.
2. Психологічні та фізіологічні особливості працівника.
3. Поняття мотивування. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і винагород працівника в процесі мотивування.
4. Теорії і моделі процесів мотивування: змістовний і процесний підходи. Зіставлення теорій мотивування.
5. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Лекція 9. Контролювання як загальна функція менеджменту.

План лекції:

1. Поняття контролювання та його місце в системі управління.
2. Принципи і цілі функції контролювання.
3. Етапи процесу контролювання: формування стандартів вимірювання, порівняння фактичного виконання зі стандартами, оцінка та регулювання.
4. Модель процесу контролювання. Зворотний зв'язок під час контролю.
5. Види управлінського контролювання.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Лекція 10. Регулювання як загальна функція менеджменту.

План лекції:

1. Поняття регулювання та його місце в системі управління.
2. Види регулювання.
3. Етапи процесу регулювання.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Лекція 11. Інформація і комунікації в менеджменті.

План лекції:

1. Інформація, її види та роль в менеджменті.
2. Носії та класифікація інформації.
3. Вимоги, що висуваються до інформації.
4. Поняття і характеристика комунікацій.
5. Перешкоди в комунікаціях.
6. Зворотний зв'язок в процесі комунікації.
7. Засоби комунікацій, їх переваги та недоліки.
8. Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу.
9. Моделі та організація комунікаційного процесу.
10. Комунікаційні переваження.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Лекція 12. Керівництво та лідерство.

План лекції:

1. Поняття та загальна характеристика керівництва.
2. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту.
3. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада.
4. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади.
5. Теорії лідерства. Типологія лідерів.
6. Поняття стилю керування та континууму стилів керування.
7. Характеристика та класифікація стилів керування.
8. Фактори та передумови формування стилів керівництва.
9. Критерії оцінки стилю менеджера.
10. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Лекція 13. Ефективність менеджменту.

План лекції:

1. Видова класифікація ефективності організації: індивідуальна, групова, загально-організаційна.
2. Особливості оцінки різновидів ефективності.
3. Концепції визначення ефективності менеджменту в організації.
4. Підходи до оцінки ефективності менеджменту в організації. Економічна, організаційна та соціальна ефективність менеджменту.
5. Системи показників економічної, організаційної та соціальної ефективності менеджменту, їх склад і методи визначення.

6. Напрями підвищення ефективності управління організацією.
7. Сутність та різновиди відповідальності та етики у менеджменті.
8. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації.
9. Сутність та значення соціальної поведінки менеджменту.
10. Культура менеджменту.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

6. Теми та плани семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Змістовий модуль 1. Методологічні основи та ключові положення сучасного менеджменту. Елементи процесу управління.	
2	Тема 1. Сутність, роль та методологічні основи менеджменту.	2
3	Тема 2. Історія розвитку менеджменту.	2
4	Тема 3. Закони, закономірності та принципи менеджменту.	2
5	Тема 4. Функції та методи менеджменту.	4
6	Тема 5. Процес управління.	4
7	Разом за змістовим модулем 1	
8	Змістовий модуль 2. Функції менеджменту: планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання.	
9	Тема 6. Планування як загальна функція менеджменту.	2
10	Тема 7. Організування як загальна функція менеджменту.	2
11	Тема 8. Мотивування як загальна функція менеджменту.	2
12	Тема 9. Контролювання як загальна функція менеджменту.	2
13	Тема 10. Регулювання як загальна функція менеджменту.	2
14	Разом за змістовим модулем 2	
15	Змістовий модуль 3. Забезпечення ефективності управління організацією.	
16	Тема 11. Інформація і комунікації в менеджменті.	4
17	Тема 12. Керівництво та лідерство.	4
18	Тема 13. Ефективність менеджменту.	4
19	Разом за змістовим модулем 3	
20	Разом	
		36

Семінар 1. Сутність, роль та методологічні основи менеджменту.

План семінарського заняття:

1. Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності.
2. Система відносин в організації як предмет вивчення менеджменту.
3. Менеджмент як система наукових знань.
4. Менеджмент як мистецтво управління.
5. Методи досліджень: діалектичний, конкретно-історичний, системний підхід; моделювання: вербальне, фізичне, аналогове, математичне; науковий, експертний, соціологічні методи: анкетування, інтерв'ювання, тестування.
6. Місце дисципліни в системі загальноосвітніх і професійно орієнтованих дисциплін.

7. Актуальність та практична спрямованість дисципліни, її структура і послідовність вивчення.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Семінар 2. Історія розвитку менеджменту.

План семінарського заняття:

1. Передумови виникнення науки управління.
2. Існуючі парадигми менеджменту.
3. Класичні та неокласичні теорії менеджменту.
4. Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Семінар 3. Закони, закономірності та принципи менеджменту.

План семінарського заняття:

1. Характеристика інтегрованих підходів до управління: процесний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід.
2. Закони і закономірності менеджменту.
3. Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації.
4. Класифікація принципів менеджменту та взаємозв'язок між ними.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Семінар 4. Функції та методи менеджменту.

План семінарського заняття:

1. Поняття функцій менеджменту.
2. Функції менеджменту як види управлінської діяльності.
3. Особливості формування функцій менеджменту.
4. Класифікація і характеристика функцій менеджменту. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту.
5. Динамічний взаємозв'язок конкретних і загальних функцій. Механізм реалізації конкретних функцій менеджменту на засадах використання загальних.
6. Сутність та класифікація методів менеджменту.
7. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану.
8. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту.
9. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту. Соціально-психологічні методи менеджменту.
10. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.

11. Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Семінар 5. Процес управління.

План семінарського заняття:

1. Процес управління як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту.
2. Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення.
3. Управлінський цикл та управлінські процедури: цілевизначення, інформаційне забезпечення, аналітична діяльність, вибір варіанту дій, реалізація рішення, зворотний зв'язок.
4. Особливості процесу управління: безперервність, нерівномірність, циклічність, послідовність, надійність.
5. Управлінське рішення як результат управлінської діяльності.
6. Класифікація управлінських рішень.
7. Умови та фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень.
8. Підходи та моделі прийняття управлінських рішень.
9. Взаємозалежність рішень.
10. Різновиди технологій прийняття рішень.
11. Якість управлінських рішень.
12. Класифікація методів обґрунтування та прийняття управлінських рішень.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Семінар 6. Планування як загальна функція менеджменту.

План семінарського заняття:

1. Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв'язок.
2. Основні елементи системи планування.
3. Етапи процесу планування. Політика, правила процедури.
4. Класифікація цілей організації.
5. Процес постановки цілей.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Семінар 7. Організування як загальна функція менеджменту.

План семінарського заняття:

1. Сутність функції організування та її місце в системі управління.
2. Поняття та складові організаційної діяльності.
3. Повноваження, обов'язки, відповідальність. Процес делегування повноважень і відповідальності.

4. Типи повноважень: лінійні, функціональні. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління.

5. Скалярний процес. Вертикальна координація: прямий контроль, стандартизація. Горизонтальна координація: взаємні комунікації, тимчасові робочі групи, комісії. Департаменталізація.

6. Взаємодія структур організації.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Семінар 8. Мотивування як загальна функція менеджменту.

План семінарського заняття:

1. Значення людського фактора в управлінні організацією.
2. Психологічні та фізіологічні особливості працівника.
3. Поняття мотивування. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і винагород працівника в процесі мотивування.
4. Теорії і моделі процесів мотивування: змістовний і процесний підходи. Зіставлення теорій мотивування.
5. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Семінар 9. Контролювання як загальна функція менеджменту.

План семінарського заняття:

1. Поняття контролювання та його місце в системі управління.
2. Принципи і цілі функції контролювання.
3. Етапи процесу контролювання: формування стандартів вимірювання, порівняння фактичного виконання зі стандартами, оцінка та регулювання.
4. Модель процесу контролювання. Зворотний зв'язок під час контролю.
5. Види управлінського контролювання.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Семінар 10. Регулювання як загальна функція менеджменту.

План семінарського заняття:

1. Поняття регулювання та його місце в системі управління.
2. Види регулювання.
3. Етапи процесу регулювання.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Семінар 11. Інформація і комунікації в менеджменті.

План семінарського заняття:

1. Інформація, її види та роль в менеджменті.
2. Носії та класифікація інформації.
3. Вимоги, що висуваються до інформації.
4. Поняття і характеристика комунікацій.
5. Перешкоди в комунікаціях.
6. Зворотний зв'язок в процесі комунікації.
7. Засоби комунікацій, їх переваги та недоліки.
8. Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу.
9. Моделі та організація комунікаційного процесу.
10. Комунікаційні перевантаження.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Семінар 12. Керівництво та лідерство.

План семінарського заняття:

1. Поняття та загальна характеристика керівництва.
2. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту.
3. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада.
4. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади.
5. Теорії лідерства. Типологія лідерів.
6. Поняття стилю керування та континууму стилів керування.
7. Характеристика та класифікація стилів керування.
8. Фактори та передумови формування стилів керівництва.
9. Критерії оцінки стилю менеджера.
10. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

Семінар 13. Ефективність менеджменту.

План семінарського заняття:

1. Видова класифікація ефективності організації: індивідуальна, групова, загально-організаційна.
2. Особливості оцінки різновидів ефективності.
3. Концепції визначення ефективності менеджменту в організації.
4. Підходи до оцінки ефективності менеджменту в організації. Економічна, організаційна та соціальна ефективність менеджменту.
5. Системи показників економічної, організаційної та соціальної ефективності менеджменту, їх склад і методи визначення.
6. Напрями підвищення ефективності управління організацією.

7. Сутність та різновиди відповідальності та етики у менеджменті.
8. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації.
9. Сутність та значення соціальної поведінки менеджменту.
10. Культура менеджменту.

Література: 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 21, 22, 23,37, 49.

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Змістовий модуль 1. Методологічні основи та ключові положення сучасного менеджменту. Елементи процесу управління.	
2	Тема 1. Сутність, роль та методологічні основи менеджменту.	2
3	Тема 2. Історія розвитку менеджменту.	2
4	Тема 3. Закони, закономірності та принципи менеджменту.	2
5	Тема 4. Функції та методи менеджменту.	4
6	Тема 5. Процес управління.	4
7	Разом за змістовим модулем 1	14
8	Змістовий модуль 2. Функції менеджменту: планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання.	
9	Тема 6. Планування як загальна функція менеджменту.	2
10	Тема 7. Організування як загальна функція менеджменту.	2
11	Тема 8. Мотивування як загальна функція менеджменту.	2
12	Тема 9. Контролювання як загальна функція менеджменту.	2
13	Тема 10. Регулювання як загальна функція менеджменту.	2
14	Разом за змістовим модулем 2	10
15	Змістовий модуль 3. Забезпечення ефективності управління організацією.	
16	Тема 11. Інформація і комунікації в менеджменті.	4
17	Тема 12. Керівництво та лідерство.	4
18	Тема 13. Ефективність менеджменту.	4
19	Разом за змістовим модулем 3	12
20	Разом	36

8. Індивідуальна робота

Індивідуальна робота – це форма організації роботи викладача з студентом, яка передбачає створення умов для поглиблення знань з навчальної дисципліни, розвитку його здібностей, творчих можливостей на основі особистісно-діяльнісного підходу.

Провідним напрямком в індивідуалізації навчання є диференціація допомоги в навчанні, яка полягає не в спрощенні завдань для менш підготовлених студентів, а в обсягах і характері допомоги викладача. Тобто, для менш підготовлених студентів рекомендуються детальніші роз'яснення та рекомендації щодо виконання необхідних завдань, ретельніший контроль їхньої роботи тощо; для більш підготовлених студентів – робота, спрямована на створення умов для поглиблення їх знань та розвитку творчих здібностей.

Форми індивідуальної роботи

Індивідуальна робота викладача зі студентом, як правило, проводиться у вигляді консультацій, індивідуальних завдань та індивідуальних занять.

Індивідуальні заняття викладач проводить з одним або кількома студентами з метою підвищення рівня їх підготовки та розвитку індивідуальних творчих здібностей. Організація та проведення цих занять доручається, як правило, викладачам, які ведуть лекційний курс.

Індивідуальні заняття можуть проводитися у формі: діалогу з різних навчальних проблем, евристичної бесіди, тренінгу, екскурсій, наукових гуртків тощо. Індивідуальні заняття на молодших курсах пропонується здебільшого спрямовувати на поглиблене вивчення та засвоєння змісту навчальних дисциплін. На старших курсах бажано, щоб вони набували науково–дослідного характеру і передбачали безпосередню участь студентів у виконанні наукових досліджень, творчих завдань тощо.

Консультація — одна із форм організації навчального заняття, яка здійснюється з метою отримання студентами відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання та для пояснення певних теоретичних положень або аспектів їх практичного застосування.

Індивідуальні завдання - форма організації навчання, яка передбачає створення умов для реалізації творчих можливостей студентів і має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення одержаних у процесі навчання знань, а також їх застосування на практиці.

До індивідуальних завдань відносять: написання рефератів, есе, оформлення звітів, підготовка власних досліджень до олімпіад, конференцій тощо. Індивідуальні завдання студенти виконують самостійно, але під керівництвом викладача.

9. ЗАГАЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності.
2. Система відносин в організації як предмет вивчення менеджменту.
3. Менеджмент як система наукових знань.
4. Менеджмент як мистецтво управління.
5. Методи досліджень: сутність та класифікація.
6. Передумови виникнення науки управління.
7. Існуючі парадигми менеджменту.
8. Класичні та неокласичні теорії менеджменту.
9. Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.
10. Характеристика інтегрованих підходів до управління.
11. Закони і закономірності менеджменту.
12. Сутність, природа та роль принципів менеджменту в досягненні мети організації.
13. Класифікація принципів менеджменту.
14. Взаємозв'язок між принципами менеджменту.
15. Поняття функцій менеджменту.
16. Функції менеджменту як види управлінської діяльності.
17. Особливості формування функцій менеджменту.
18. Класифікація і характеристика функцій менеджменту.
19. Загальні (основні), конкретні (спеціальні) функції менеджменту.
20. Динамічний взаємозв'язок конкретних і загальних функцій.
21. Механізм реалізації конкретних функцій менеджменту на засадах використання загальних.
22. Сутність та класифікація методів менеджменту.
23. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану.
24. Методи менеджменту як результат виконання функцій менеджменту.
25. Економічні методи менеджменту.
26. Адміністративні методи менеджменту.
27. Соціально-психологічні методи менеджменту.
28. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.
29. Процес управління як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту.
30. Мета управлінського процесу, його учасники, предмет, засоби здійснення.
31. Характеристика управлінського циклу.
32. Етапи управлінських процедур.
33. Особливості процесу управління.
34. Управлінське рішення як результат управлінської діяльності.
35. Класифікація управлінських рішень.
36. Умови прийняття управлінських рішень.
37. Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень.
38. Моделі прийняття управлінських рішень.
39. Взаємозалежність рішень.

40. Підходи (технології) до прийняття рішень.
41. Якість управлінських рішень.
42. Класифікація методів обґрунтування та прийняття управлінських рішень.
43. Сутність і зміст планування як функції менеджменту,
44. Види планування та їхній взаємозв'язок.
45. Основні елементи системи планування.
46. Етапи процесу планування. Політика, правила процедури.
47. Класифікація цілей організації.
48. Процес постановки цілей.
49. Сутність функції організування та її місце в системі управління.
50. Поняття та складові організаційної діяльності.
51. Повноваження, обов'язки, відповідальність.
52. Процес делегування повноважень і відповідальності.
53. Типи повноважень.
54. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління.
55. Взаємодія структур організації.
56. Значення людського фактора в управлінні організацією.
57. Психологічні та фізіологічні особливості працівника.
58. Поняття мотивування. Принципи врахування інтересів у мотивації.
59. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і винагород працівника в процесі мотивування.
60. Теорії і моделі процесів мотивування.
61. Зіставлення теорій мотивування.
62. Засоби мотиваційного впливу.
63. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.
64. Поняття контролювання та його місце в системі управління.
65. Принципи і цілі функції контролювання.
66. Етапи процесу контролювання.
67. Модель процесу контролювання.
68. Процес контролювання.
69. Зворотний зв'язок під час контролю.
70. Види управлінського контролювання.
71. Поняття регулювання та його місце в системі управління.
72. Види регулювання в системі управління.
73. Етапи процесу регулювання в системі управління.
74. Інформація, її види та роль в менеджменті.
75. Носії інформації.
76. Класифікація інформації.
77. Вимоги, що висуваються до інформації.
78. Поняття і характеристика комунікацій.
79. Різновиди «внутрішніх» та «зовнішніх» комунікацій.
80. Перешкоди в комунікаціях.
81. Зворотний зв'язок в процесі комунікації.
82. Засоби комунікацій, їх переваги та недоліки.
83. Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу.

84. Моделі комунікаційного процесу.
85. Організація комунікаційного процесу.
86. Комунікаційні переваги.
87. Поняття та загальна характеристика керівництва.
88. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту.
89. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва.
90. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада.
91. Адаптивне керівництво.
92. Влада як елемент примушення.
93. Форми впливу та влади.
94. Теорії лідерства.
95. Типологія лідерів.
96. Поняття стилю керування та континууму стилів керування.
97. Характеристика та класифікація стилів керування.
98. Фактори та передумови формування стилів керівництва.
99. Критерії оцінки стилю менеджера.
100. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.
101. Видова класифікація ефективності організації.
102. Особливості оцінки різновидів ефективності організації.
103. Концепції визначення ефективності менеджменту в організації.
104. Підходи до оцінки ефективності менеджменту в організації.
105. Системи показників економічної, організаційної та соціальної ефективності менеджменту, їх склад і методи визначення.
106. Напрями підвищення ефективності управління організацією.
107. Сутність та різновиди відповідальності та етики у менеджменті.
108. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації.
109. Сутність та значення соціальної поведінки менеджменту.
110. Культура менеджменту.

10. Методи навчання та контролю

При викладанні курсу будуть застосовуватися такі методи навчання, як: словесні, наочні та практичні; методи усного викладання, наочного навчання та роботи з друкованими текстами. Крім того, загально дидактичні методи навчання: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу матеріалу, дослідницький (частково-пошуковий), евристичний.

Усне опитування, модульне тестування, екзамен.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

<i>Вид навчальної роботи</i>	<i>МАХ кількість балів</i>
Відповідь на семінарі	17*3=51
Рішення задач	3*2=6
Самостійна робота	4
Модульний контроль (написання контрольної роботи за результатами вивчення тем модуля)	3*2=6
Індивідуальна робота (реферат)	3
Семестровий екзамен	30
Усього за семестр	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Рекомендована література

Базова

1. Андрушків Б.М. Кузьмін О.С. Основи менеджменту. — Львів: Світ, 1995.
2. Бовыкин В.И. Новый менеджмент. – М.: Экономика, 2004
3. Веснин В.Р. Основы менеджмента. – М.: Элит, 2004
4. Виханский О.С., Наумов А.И. Менеджмент. – М.: Высшая школа, 2000
5. Галенко В.П. Менеджмент. – СПб.: Питер, 2003
6. Герчигова И.Н. Менеджмент. – Питер, 2003
7. Гірняк О.М., Лазановський П.П. Менеджмент – К.: Магнолія плюс, 2006
8. Зайцева О.А., Радугин К.А., Радугин А.А. Основы менеджмента. – М.: Центр, 2002
9. Кнорринг В.И. Теория, практика и искусство управления. – М.: Норма – ИНФРА М, 2001
10. Макашева З.М. Основы менеджмента. – М.: КноРус, 2004
11. Мартиненко М.М. Основы менеджменту. – К.: Каравела, 2005
12. Менеджмент / За ред. В.І. Крамаренко, І.В. Ванеєва, А.П. Дудар та ін. – К.: ЦУЛ, 2003
13. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. – М.: Дело. 1998
14. Осовська Г.В. Основы менеджменту. – К.: Кондор, 2003
15. Пилипенко А.А. Менеджмент. – Харків: Інжек, 2005
16. Пушкар Р.М. Менеджмент: теорія та практика. – Т.: Карт-бланш, 2003
17. Райченко А.В. Общій менеджмент. – М.: ИНФРА-М, 2005
18. Робінс С., Де Ченцо Д.А. Основы менеджменту. – К.: Основи, 2002
19. Скрипко Т.О. Менеджмент. – К.: Центр навч. л-ри, 2006
20. Стадник В.В., Йохна М.А. Менеджмент. – К.: Академвмдав, 2003
21. Сучасні концепції менеджменту / За ред. Л.І. Федулова, Н.І. Гавловська, О.В. Декалюк та ін. – К.: Центр навчальної л-ри, 2007
22. Хміль Ф.І. Основы менеджменту. – К.: Академвидав, 2003
23. Шегда А.В. Менеджмент. – К.: Знання, 2004

Допоміжна

1. Аакер Д. Стратегическое рыночное управление // 6-е изд. - СПб.: Питер, 2002. - 544 с.
2. Алексеева Л. Планирование деятельности фирмы // Уч.-метод пособ. М.: ФиС, 2001. - 248 с.
3. Ахмнн А. Основы управления качеством продукции // СПб.: Союз, 2002. - 192 с.
4. Масонский Л. Управление качеством // Учебник. - М.: Инфра-М, 2001. - 212 с.
5. Беляцкий Н. П., Велесько С. Е., Питер Ройш . Управление персоналом. // Учеб. пособие. - М.: Экоперспектива, 2003. - 352 с.
6. Беседін М.О. Аграрний менеджмент: оціночно-ситуаційний підхід: Практикум/ ХНАУ. – Х., 2002. - 160 с.

7. Бесідін М.О. Основи менеджменту: оціночно- ситуаційний підхід:Практикум/ ХДАУ. – Х., 2000. - 168 с.
8. Бурега В. Соціально-адекватний метод менеджменту// К.: Академія,2001.-272 с.
9. Василенко В. Теорія та практика розробки управлінських рішень//Навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2002. - 420 с.
10. Вейлл П. Искусство менеджмента// М.: Сирин, 2002. - 204 с.
11. Виноградський М.Д., Виноградська А. М., Шкапова О. М.Менеджмент організації// Навч. посібник.- К.: Кондор, 2004. - 598 с.
12. Виноградський М.Д.. Виноградська А. М., Шкапова О.М. Організація праці менеджера// Навч. посібник. -- К.: „Кондор”, 2003. -414 с.
13. Виханский О. Менеджмент//3- е изд. М.: Гардарики, 2002. - 528 с.
14. Вихапский О. Менеджмент// Учебник М.: Гардарики, 2002. - 288 с.
15. Виханскчй О. Стратегическое управление// Учебник(2- е изд.). М.:Гардарики , 2002. - 296 с.
16. Волгин В. Управление персоналом малого предприятия. // М.:Маркетинг, 2002. - 301 с.
17. Володькипа М. Стратегический менеджмент// Уч. пособ. К.: Знання,2002. 149с.
18. Глухов В. Менеджмент// Учебник . СПб.: Спец . литература, 2000. - 700 с.
19. Грабауров В. Информационные технологии для менеджеров//М.:ФиС. 2002.- 368 с.
20. Гридчина М. Финансовый менеджмент// К.: МАУП, 2002. - 160 с.
21. Гринев В. Инновационный менеджмент// Уч. пособ. К.: МАУП, 2001.- 152с.
22. Гріфт Р., Яцура В. Основи менеджменту// Підручник. - Львів: БаК,2001.-624 с. 108
23. Друкер П. Энциклопедия менеджмента. – М.: Вильямс, 2004
24. Завадський І. С. Менеджмент// Т.2.- Вид. 2-е. - К.: УФ1МБ, 2002. - 640 с.
25. Кабушкин Н.И. Основы менеджмента// Учеб. пособие. - Минск:Новое знание, 2004. - 336 с.
26. Казанцев А. Практический менеджмент// Уч. пособ. - М.: Инфра-М,2001.-367 с.
27. Казарцев В. Виробничий менеджмент// К.: УФ1МБ, 2002. 136 с.
28. Кибанов А. Основы управления персоналом . // Учебник . - М.: Инфра-М, 2002. - 304 с.
29. Кириченко О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності // К.:Знання, 2002.-384 с.
30. Кнорринг В. Теория, практика и искусство управления// М.: Инфра-М, 2001.- 528 с.
31. Колот А. М. Мотивація персоналу// Підручник . - К.: КНЕУ , 2002. - 337 с.
32. Колпаков В. Стратегический кадровый менеджмент// К.: МАУП,2002.-280 с.
33. Колпаков В. Теория и практика принятия управленческих решений//К.: МАУП, 2000.-256 с.
34. Крутик А. Антикризисный менеджмент// СПб.: Питер, 2001. - 432 с.
35. Кузьмін О.С., Мельник О.Г. Основи менеджменту// Підручник. - К.:Академвидав, 2003.- 415 с.
36. Лафта Дж. Менеджмент// Учебник . - М.: Григорян А .Ф., 2002. - 264 с.

37. Маслоу А. Маслоу о менеджменте// СПб.: Питер, 2002. -416 с.
38. Международный менеджмент// Учебник/ Под ред. С. Пивоварова-СПб.: Питер, 2002. - 576 с.
39. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента/ Пер. с англ. - М.: Дело, 1992. - 842 с.
40. Мистецтво управління персоналом . Книга1 /За ред. Ю. Наврузова-К.: Изд-во А. Капусты, 2002. - 300 с.
41. Мурашко М. Менеджмент персоналу// К.: Знання, 2002. -311 с.
42. Нагаев В. М. Менеджмент: теорія, практика, мистецтво (дидактичний аспект) // Навч. посібник.- Х.: Принт-дизайн, 2001. - 336 с.
43. Немцов В. Менеджмент організації// К.: ЕксОб, 2002. - 392 с.
44. Подсолонко Б.А. Менеджмент. Теорія та практика// Навч. посіб. - К.:ПУЛ, 2003.-380 с.
45. Робине С. Менеджмент// 6- е изд. - М.: Вильяме, 2002. - 880 с.
46. Стефан П. Основы менеджменту/ пер з англ.- К.: Основы , 2002. -671 с.
47. Хміль Ф.1. Менеджмент// К.: Вища школа, 1995. - 351 с.
48. Шегда А. В. Менеджмент// Навч. посібник. - К.: Знання, 2002. - 583 с.
49. Якокка Ли. Карьера менеджера/ Пер. с англ. М.: Прогресс, 1991. - 288 с.

3. Інформаційні ресурси

1. Міністерство економіки: <http://www.me.gov.ua> 1 – 2
2. Міністерство фінансів: <http://www.minfin.gov.ua> 1 – 2
3. Національний банк України: <http://www.bank.gov.ua> 1 – 2
4. Світовий банк: <http://www.worldbank.org.ru> 1 – 2
5. Державний комітет із статистики: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Кабінет Міністрів України: <http://www.kmu.gov.ua> 1 – 2
7. Ліга Бізнес-Інформ: www.liga.net